

Inhoudsopgave

Afstudeervoorstel	blz. 2
Afstudeercontract	blz. 3
Logboek	
Proces bijzonderheden	blz. 4
Logboek Excel bestand	blz. 6
Reflectie	
Gezamenlijke reflectie	blz. 10
Individuele reflectie	blz. 14
Relatie met de verdiepingsminor	blz. 18

Afstudeervoorstel

Gegevens instelling:

Naam: Stichting Schuilplaats
Contactpersoon: Marnella Vlasblom
Adres: Kerkewijk 115
Postcode / Woonplaats: 3904 JA Veenendaal
Email: mvlasblom@diaconaalmaatschappelijkwerk.nl

Projectbeschrijving:

Looptijd van het project: December 2009 tot en met juni 2010

Onderwerp: Behoeftetepeiling naar een cursus voor opvoedingsondersteuning aan ouders van pubers

Probleemstelling: Hoe kunnen wij, door middel van een cursus, de juiste opvoedingsondersteuning bieden aan ouders met pubers?

Beoogd product: Cursus voor opvoedingsondersteuning aan ouders van pubers

Doelstelling:

Doelstellingen, gericht op het afstuderen:

- Het afstudeerproject wordt binnen de gestelde termijn gerealiseerd en opgeleverd aan stichting Schuilplaats.
- Door ons onderzoek naar de opvoeding van pubers hebben wij een helder overzicht van de behoeften en wensen met betrekking tot opvoedingsondersteuning bij de opvoeding van pubers door hun ouders.

Doelstellingen, gericht op het resultaat voor stichting Schuilplaats:

- In de hulpverlening kan er worden ingespeeld op de knelpunten die ouders ervaren bij de opvoeding van hun puber(s). Dit doel is bereikt door meer inzicht, door middel van onderzoek, in de behoeften die de ouders hebben aan opvoedingsondersteuning. Hierdoor kan de hulpverlening ook meer vraaggericht werken.
- Er is een methodisch draaiboek gerealiseerd voor een cursus die ingaat op opvoedingsondersteuning aan ouders van pubers. Vanuit de onderzochte behoeften en wensen is dit methodisch draaiboek ontstaan.

Doelstellingen, gericht op het vakgebied MWD:

- Het afstudeerproject draagt bij aan de ontwikkeling voor de ondersteuning van ouders in de opvoeding van hun pubers.

Afstudeercontract

Logboek

- **Proces bijzonderheden**

Inleidend

Ons project hebben we onderverdeeld in verschillende fasen. Als eerste hebben we ons verdiept in de concretisering van onze opdracht bij stichting Schuilplaats. Samen met deze opdrachtgever hebben we een plan bedacht hoe wij de komende tijd het project willen gaan vormgeven. Concreet hebben we afgesproken om ten eerste het zogenaamde 'veldwerk' te verrichten. Onder veldwerk verstaan wij het inventarisatie onderzoek onder de medewerkers van stichting Schuilplaats, de enquêtes die we hebben afgenomen bij ouders en pubers en de interviews met opvoedingsdeskundigen. Vervolgens zouden we op basis van de resultaten vanuit het veldwerk, in combinatie met de literatuurstudie, een cursus voor opvoedingsondersteuning aan ouders van pubers ontwikkelen. Het werken met verschillende projectfasen biedt ons overzicht en structuur.

Veldwerkonderzoek I – Aanschrijven middelbare scholen

Bij aanvang van ons project hebben we de populatie bepaald die mee zou kunnen werken aan ons onderzoek. In ons plan van aanpak wordt er nog gesproken over de mogelijkheden tussen zogenaamde plattelandsscholen en stadsscholen. We wilden het verschil aan opvoedvragen en opvoedmoeilijkheden door middel van het afnemen van enquêtes bij ouders en pubers helder krijgen. We stelden in ons plan van aanpak de hypothese dat hier mogelijk verschil in zou zijn, vanwege de verschillende cultuur die op de scholen kan heersen. Het vinden van middelbare scholen die aan ons onderzoek mee wilden werken, zowel reformatorisch als christelijk, verliep niet van zelf. Waar we velen scholen in Nederland hebben aangeschreven of zelfs later nog telefonisch hebben benaderd, hebben we uiteindelijk drie middelbarescholen en de Christelijke Hogeschool Ede bereidt gevonden mee te werken aan ons project. Aangezien het definitief krijgen van de wijze waarop ons onderzoek daar plaats zou vinden, veel tijd kosten, zijn we wat later dan gepland gestart met het afnemen van de enquêtes. Daarnaast hebben we de keuze gemaakt ons niet meer te verdiepen in het verschil tussen bovengenoemde plattelandsscholen en stadsscholen. Vanwege de beperkte groep deelnemende scholen was dit voor ons niet te realiseren. Wanneer we dit wel zouden doen, stellen wij onze vraagtekens bij de betrouwbaarheid van de uitkomst, aangezien het een relatief klein aantal scholen gaat. Daarnaast beseffen wij ons dat dit ook geen toegevoegde waarde heeft aan de werkelijke doelstelling van ons project. De werkwijze van het afnemen van de enquêtes is grotendeels verlopen zoals we dat vooraf hadden ingeschat.

Enkele opmerkingen hierbij zijn de vorm van de enquêtes. We hebben in overleg met de scholen besloten om naast een digitale vorm van de enquête, ook een schriftelijke vorm beschikbaar te stellen. Wat betreft het van Lodenstein College te Kesteren was het toesturen van de enquête per post de enige mogelijkheid om de ouders te bereiken. Deze groep ouders heeft dus niet de keuze gehad tot het digitaal invullen van de enquête.

Veldwerkonderzoek II – Interviews opvoedingsdeskundigen

Op het moment dat we in gesprek zijn geweest met Erik- Jan Verbruggen, maatschappelijkwerker stichting De Vluchtheuvel, dreigt de relevantie van ons project wat gevaar te lopen. We komen tot de ontdekking dat er een platform opgesteld is waaraan verschillende christelijke instanties deelnemen. Dit platform richt zich er op om samen te kijken naar de mogelijkheden voor een programma van opvoedingsondersteuning. Uiteindelijk is in overleg met stichting Schuilplaats besloten ons project voort te zetten en daarbij ook het ontwikkelen van de cursus. Tijdens dit overleg blijkt dat het platform nog

geen zeer vaste vormen heeft aangenomen, waardoor er nog een lange tijd kan verstrijken totdat er daadwerkelijk iets ontworpen zal worden. Daarnaast geeft stichting Schuilplaats aan geen interesse te hebben om ook deelnemer te worden aan dit platform, maar juist zelf een product willen kunnen aanbieden onder eigen naam.

Naar aanleiding van advies Adriana, begeleidingsgesprek

Gezien de grootte van ons project adviseerde Adriana ons te overwegen om de ontwikkeling van de cursus te beperken tot een startcursus. We hebben deze mogelijkheid overwogen, maar toch besloten om een complete cursus te ontwikkelen aangezien we tot nu toe ons project volgens planning hebben kunnen volgen. Omdat we aan willen sluiten bij de wensen en behoeften van de ouders en de medewerkers van stichting Schuilplaats hebben we besloten om een cursus met zes bijeenkomsten te ontwikkelen.

Logboek afstuderen Darina en Lindy

Activiteitenomschrijving	Naam uitvoerders	Datum	Uren	Cum. L.	Cum. D.
Tel. en mailcontact Wartburg	Darina	Wk. 48-49	1		1
Tel. en mailcontact Gomarus	Lindy	Wk. 48-49	1	1	1
Kennismakingsgesprek Marnella	Darina en Lindy	8-dec-09	1	2	2
Feedback PvA verwerken	Darina en Lindy	10-dec-09	1	3	3
Opstellen inventarisatielijst	Darina en Lindy	10-dec-09	1	4	4
Begroting uitschrijven	Darina en Lindy	10-dec-09	0,5	4,5	4,5
Inventarisatielijsten voorleggen	Lindy	15-dec-09	0,5	5	4,5
Contacten Driestar Gouda	Darina	Week 53	0,5	5	5
Plannen startgesprek Adriana, PvA definitief verstuurd, inventarisatielijsten analyse, pennen besteld, contact Gomarus, literatuurlijst opgesteld.	Darina en Lindy	28-dec-09	4	9	9
Pennen betaald	Lindy	4-jan-10	0,15	9,15	9
Bibliotheek bezocht, opzet enquête ouders	Darina en Lindy	6-jan-10	2,5	11,65	11,5
Inventarisatielijsten analyseren	Darina	7-jan-10	1	11,65	12,5
Overige scholen benaderd, plannen afspraken, enquête ouders af.	Darina en Lindy	12-jan-10	3,5	15,15	16
Enquête feedback	Darina	15-jan-10	0,5	15,15	16,5
Enquête feedback	Lindy	16-jan-10	0,5	15,65	16,5
Enquetes definitief	Darina en Lindy	18-jan-10	1,5	17,15	18
Contact scholen, voorbereiding gesprek deskundigen, voorbereiding gesprek Adriana	Darina en Lindy	24-jan-10	2	19,15	20
Deskundigen benaderd, opzet enquête pubers, gesprek Adriana	Darina en Lindy	27-jan-10	5	24,15	25
Inleiding schrijven	Darina	28-jan-10	0,5	24,15	25,5
Vorbereiding en eerste gesprek Gomarus Scholengemeenschap	Darina en Lindy	29-jan-10	3	27,15	28,5
Contact CHE afdeling ICT, verwerken feedback, telefonisch contact Smith and Jones, voorbereiding en tweede gesprek	Lindy	29-jan-10	0,5	27,65	28,5
Tel. en mailcontact SGJ en De Vluchtheuvel	Darina	29-jan-10	0,5	27,65	29
Gomarus Scholengemeenschap, enquête ouders online, tel.+mailcontacten CHE ivm open dag.	Darina en Lindy	1-feb-10	6	33,65	35
Enquête ouders papieren versie, begeleidende brieven, enquête pubers papieren versie en online, afspraak Vluchtheuvel gemaakt.	Darina en Lindy	2-feb-10	6	39,65	41
Feedback dhr. Flikweer verwerkt, activeren enquêtes ouders, voorbereidingen open dag CHE, opstellen vragenlijst SGJ, contact JFS.	Darina en Lindy	4-feb-10	3,5	43,15	44,5
Enquetes ouders afnemen CHE	Darina en	6-feb-10	6,5	49,65	51

	Lindy				
Afspraak Keith Bakker gepland, afspraak Vluchtheuvel verzet, inleiding afgemaakt, brieven definitief, enquête per mail verstuurd.	Darina en Lindy	8-feb-10	3,5	53,15	54,5
Gesprek Keith Bakker voorbereid, nieuwe afspraak Vluchtheuvel, contact Gomarus	Darina en Lindy	9-feb-10	2	55,15	56,5
Literatuurstudie, contact Gomarus, opzet begeleidende mail Van Lodenstein en Gomarus	Darina	10-feb-10	3	55,15	59,5
Literatuurstudie, opzet en mail contact Lodenstein en Gomarus, enquête verstuurd aan familie/kennissen.	Lindy	10-feb-10	3	58,15	59,5
Logboek overgezet in Excel	Darina	11-feb-10	0,5	58,15	60
Afspraak Keith Bakker	Darina en Lindy	11-feb-10	5	63,15	65
Enquête verstuurd aan familie etc.	Darina	12-feb-10	0,15	63,15	65,15
Contact van Lodenstein College, logboek bijwerken, uitwerken gesprek Keith, vb. Interview, pubers online, ct. JFS, opzet deelvraag, ouders gemaild.	Darina en Lindy	15-feb-10	4	67,15	69,15
Interview Vluchtheuvel	Darina en Lindy	16-feb-10	4,5	71,65	73,65
Opzet deelvragen, uitwerking interview Vluchtheuvel, uitwerking ontmoeting Keith, mailct. Lodenstein.	Darina en Lindy	17-feb-10	7	78,65	80,65
Artikelen zoeken en lezen	Lindy	17-feb-10	2	80,65	80,65
Contact van Lodenstein College, contact Gomarus, afnemen enquête pubers.	Darina	18-feb-10	1	80,65	81,65
Contact Pieter en Marnella nav gesprek de Vluchtheuvel (mail)	Lindy	18-feb-10	0,5	81,15	81,65
Enveloppen + etiketten v. Lodenstein, concept inhoudsopgave, invoeren papieren enquêtes, SGJ interview ontvangen.	Darina en Lindy	22-feb-10	6	86,65	87,65
Begin H. 1 en deelvragen uitwerken	Darina en Lindy	23-feb-10	2,5	89,15	90,15
Verdere uitwerking deelvragen, invoeren papieren enquêtes.	Darina en Lindy	24-feb-10	3	92,15	93,15
H. 1 afgerond	Darina	25-feb-10	1	92,15	94,15
Papieren versies enquête pubers geprint	Lindy	25-feb-10	1	93,15	94,15
Enquête pubers Gomarus afnemen, digitaal enquête JFS, enquête digitaal, ct. Marnella, Adriana, Keith.	Darina en Lindy	1-mrt-10	6,45	99,6	100,6
Afspraak Adriana gemaakt voor 18 maart, verder uitwerking deelvragen.	Darina en Lindy	2-mrt-10	6	105,6	106,6
Deelvragen verder uitwerken, mail mevr. Van Leeuwen (Lodenstein)	Darina en Lindy	3-mrt-10	7	112,6	113,6
Enquete pubers digitaal afgenomen, Lodenstein en JFS enquête ouders verstuurd.	n.v.t.	4-mrt-10	0	n.v.t.	n.v.t.
Gesprek Pieter voortgang project vastgesteld, afspraak Marnella gemaakt, afspraak commissie Jeugd gemaakt.	Lindy	4-mrt-10	0,5	113,1	113,6
Deelvragen verder uitwerken.	Darina en Lindy	8-mrt-10	4	117,1	117,6
Deelvragen verder uitwerken, inlezen map cursus zelfvertrouwen, hfdstk. Schuilplaats uitgewerkt, ct. Nicoline (Lodentstein)	Darina en Lindy	9-mrt-10	7	124,1	124,6
Papieren enquête pubers Lodenstein ontvangen.	Darina	10-mrt-10	7	124,1	124,6
Deelvragen uitgewerkt concept definitief, enquête ouders en pubers gedigitaliseerd	Darina en Lindy	11-mrt-10	7	131,1	131,6
Concept uitslagen enquêtes pubers en ouders, deelvraag 2 en 4 af, voortgangsgesprek Marnella, enquêtes ingevoerd, deadline enquêtes.	Darina en Lindy	15-mrt-10	6,5	137,6	138,1
Deelvragen concept afgerond, inlezen elkaars stukken, opmaak vb. Gesprek Adriana, stukken doorgestuurd, (tussen)	Darina en Lindy	16-mrt-10	7,5	145,1	145,6

conclusie geschreven.

(Tussen) conclusies geschreven,	Lindy	17-mrt-10	2	147,1	145,6
(Tussen) conclusies geschreven, vb. Gesprek Adriana, gesprek, resultaten omgezet.	Darina en Lindy	18-mrt-10	5	152,1	150,6
Notulen gesprek Adriana	Darina	19-mrt-10	0,5	152,1	151,1
Invoeren papieren enquêtes, (tussen)conclusies afmaken, voetnoten aangepast, lit.lijst opgesteld, concept inhoudsopgave, verwerking fb. Adriana.	Darina en Lindy	24-mrt-10	7,5	159,6	158,6
Verdere verwerking feedback Adriana	Darina en Lindy	26-mrt-10	4,5	164,1	163,1
Begin uitwerking resultaten	Darina en Lindy	29-mrt-10	5	169,1	168,1
Verdere uitwerking resultaten, enquête pubers en ouders	Darina en Lindy	30-mrt-10	7,5	176,6	175,6
Analyse afgerond, begin gemaakt begrippenlijst	Darina	2-apr-10	5	176,6	180,6
Analyse afgerond, voorwoord geschreven	Lindy	2-apr-10	5	181,6	180,6
Deelvraag 1, voorwoord definitief, analyse verder afgerond.	Darina en Lindy	6-apr-10	4	185,6	184,6
Analyse pubers en ouders compleet, mailcontact Adriana	Darina en Lindy	7-apr-10	7	192,6	191,6
Begin begrippenlijst opstellen	Darina	8-apr-10	1	192,6	192,6
Analyse rapport compleet, deelvraag 1, opzet cursus, vb. Begeleiding Marnella en vb. Gesprek commissie Jeugd.	Darina en Lindy	12-apr-10	7	199,6	199,6
Begeleiding Marnella, gesprek commissie Jeugd	Darina en Lindy	13-apr-10	3	202,6	202,6
Notulen gesprek Marnella en commissie jeugd uitgewerkt, brainstormsessie, planning opzet cursus verder uitgewerkt.	Darina en Lindy	14-apr-10	5	207,6	207,6
Feedback conceptversie verwerkt.	Darina en Lindy	15-apr-10	3	210,6	210,6
Feedback conceptversie verwerkt.	Darina	16-apr-10	2	212,6	210,6
Feedback conceptversie verwerkt.	Lindy	16-apr-10	2	212,6	212,6
Bijeenkomst 1 en 2 gestart, plannen eindpresentatie: ct. CHE en st. Schuilplaats	Darina en Lindy	19-apr-10	5,5	218,1	218,1
Bijeenkomst 1 en 2 af, gesprek Ds. Labee gepland, Marnella ct.	Darina en Lindy	21-apr-10	4	285,1	285,1
Begin bijeenkomst 6	Lindy	21-apr-10	2	287,1	285,1
Begin bijeenkomst 3, feedback bijeenkomst 6, inleiding	Darina	22-apr-10	2	287,1	287,1
Bijeenkomst 3, bijeenkomst 6 af, voorkantje, fb. Inleiding, fb. Marnella op cursus gedeeltelijk verwerkt.	Darina en Lindy	26-apr-10	6,5	293,6	293,6
Bijeenkomst 3 af, begin bijeenkomst 4	Darina en Lindy	28-apr-10	2,5	296,1	296,1
Bijeenkomst 4,5 verder uitwerken, ct. Adriana, reglement, richtlijn kennismakingsgesprek.	Darina en Lindy	29-apr-10	7	303,1	303,1
Bijeenkomst 4 en 5 uitwerken.	Darina en Lindy	3-mei-10	6	309,1	309,1
Voorbereiden definitieve verslaglegging,vb. Gesprek, planning komende weken, opzet lay-out, bijeenkomst 4 en 5 af.	Darina en Lindy	5-mei-10	8	317,1	317,1
Cursus totaal af, lay-out fam. boek, alles verstuurd naar Marnella, allestaande oudervariant, inleiding handboek, brief en vragen, reglement.	Darina en Lindy	6-mei-10	6	323,1	323,1
Feedback Marnella verwerken cursus, kostenoverzicht, familieboek af, begin contra-indicatie model, opzet reflecties.	Darina en Lindy	10-mei-10	7	330,1	330,1
Contra-indicatie model af, eindconclusie af, aanbevelingen, uitnodigingen verstuurd, opmaak verslagen af.	Darina en Lindy	11-mei-10	9	339,1	339,1
Samenvatting, opzet persbericht, aanpassingen eindconclusie, globaal overzicht overige taken en planning	Darina en Lindy	12-mei-10	5	344,1	344,1

voor de komende week, verantwoording logboek.						
Cursus definitief, slotwoord, persbericht, verantwoording logboek, bijlagen opgesteld, eindconclusie definitief, deel eindredactie, inhoudsopgave, voorkantjes, uitnodiging.	Darina en Lindy	13-mei-10	9	353,1	353,1	
Eindredactie af, bestanden gebundeld, reflectie af.	Darina en Lindy	17-mei-10	8,5	361,6	361,1	
Afronding totale afstudeerdocumenten	Darina en Lindy	18-mei-10	6	365,6	365,1	
Doorsturen definitieve versie Marnella en Adriana, printen papieren versie Janneke van Beek.	Darina en Lindy	20 -mei-10	3,5	369,1	369,1	
Papieren versie Janneke van Beek inleveren in Ede	Darina en Lindy	21-mei-10	3	372,1	372,1	
Opmaak powerpoint	Darina en Lindy	31-mei-10	8	372,1	375,1	
Powerpoint en tekstopzet af	Darina en Lindy	1-juni-10	4	376,1	376,1	
Locatie, beamer en presentatiemuis gereserveerd, lay-out presentatie af, printen definitieve versie (5 maal).	Darina en Lindy	3-juni-10	4	380,1	380,1	
Presentatie verdeling, oefenen.	Darina en Lindy	7-juni-10	5	385,1	385,1	
Presentatie oefenen met powerpoint	Darina en Lindy	8-juni-10	4	389,1	389,1	
Eindpresentatie stichting Schuilplaats	Darina en Lindy	9-juni-10	2	391,1	391,1	
De laatste drie activiteiten in het bovenstaande logboek hebben we naar schatting opgenomen.						

Reflectie

Gezamenlijke reflectie

- **Zijn de onderzoeksdoelen behaald?**

Om een duidelijk overzicht te geven of de onderzoeksdoelen zijn behaald hebben we de onderzoeksdoelen van ons afstudeerproject, vanuit het plan van aanpak, hieronder nog eens weergegeven. Onder ieder deel van de doelstellingen zullen we reflecteren op het behalen van ieder doel afzonderlijk.

Doelstellingen, gericht op het afstuderen:

- *Doel 1: Het afstudeerproject wordt binnen de gestelde termijn gerealiseerd en opgeleverd aan stichting Schuilplaats.*
- *Doel 2: Door ons onderzoek naar de opvoeding van pubers hebben wij een helder overzicht van de behoeften en wensen met betrekking tot opvoedingsondersteuning bij de opvoeding van pubers door hun ouders.*

Doel 1: Nu we aan het einde van het afstudeerproject staan, zien we dat de planning volgens plan is verlopen. De werkzaamheden verlopen volgens schema. De inleverdata komen dichterbij en het ziet er naar uit dat de dit doel behaald kan worden. Omdat ons project nog niet helemaal is afgerond kan hier nog geen uitsluitsel over gegeven worden. We vinden het fijn om te kunnen schrijven dat we naar verwachting alles op tijd kunnen inleveren. De planning die we hebben gehanteerd is blijkbaar realistisch geweest en hierdoor hebben we gezien dat we meestal volgens de geplande tijd de fasen in het project hebben kunnen voltooien. We beseffen dat de planning wat betreft geschatte tijdsduur niet volledig overeenkomt met de werkelijke tijdsduur voor het realiseren van het afstudeerproject. Ons inziens is dit niet erg, omdat de chronologie en structuur van de planning voor ons een voldoende leidraad was om het project volgens planning uit te kunnen voeren.

Doel 2: Van dit doel kunnen wij zeggen dat we dit hebben behaald. Naar aanleiding van het onderzoek hebben we een uitgebreide analyse opgesteld die een weergave geeft van de wensen en behoeften van ouders met betrekking tot een cursus opvoedingsondersteuning bij ouders van pubers. De ouders hebben aangegeven wat ze moeilijk vinden en wat niet, waarvan wij een overzicht hebben gevormd en wat vervolgens de basis is geweest voor het schrijven van de cursus. Punten in de analyse waarvan wij tot de conclusie zijn gekomen dat we daar nog niet voldoende informatie over hebben of waarvan wij twijfels hebben of de resultaten kloppen, hebben we geprobeerd om zo volledig mogelijk een plaats te geven in de aanbevelingen van ons onderzoek. We kijken tevreden terug op ons veldonderzoek. Het heeft veel werk en inspanning gekost, maar uiteindelijk hebben we ook een mooi resultaat. Het heeft ons vaak precies die informatie gegeven die we nodig hadden voor de cursus. Het was goed om te zien wanneer we bevestigd werden in verwachtingen die we voor de uitkomsten van de analyse al hadden. Literatuurstudie en uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek hebben ons, naast het veldonderzoek, geholpen om dit doel te behalen.

Doelstellingen, gericht op het resultaat voor stichting Schuilplaats:

- *Doel 3: In de hulpverlening kan er worden ingespeeld op de knelpunten die ouders ervaren bij de opvoeding van hun puber(s). Dit doel is bereikt door meer inzicht, door middel van onderzoek, in de behoeften die de ouders hebben aan opvoedingsondersteuning. Hierdoor kan de hulpverlening ook meer vraaggericht werken.*
- *Doel 4: Er is een methodisch draaiboek gerealiseerd voor een cursus die ingaat op opvoedingsondersteuning aan ouders van pubers. Vanuit de onderzochte behoeften en wensen is dit methodisch draaiboek ontstaan.*

Doel 3 en 4: Voor deze reflectie nemen we doel 3 en 4 gezamenlijk, omdat deze twee doelen een gevolg op elkaar zijn. We constateren dat we deze twee doelstellingen hebben behaald. Een overzicht van wensen en behoeften van ouders hebben wij gekregen in ons veldonderzoek met daarnaast literatuuronderzoek, zoals beschreven in de reflectie bij doel 2. Op basis van deze gegevens hebben wij een draaiboek ontwikkeld voor de cursus voor opvoedingsondersteuning aan ouders van pubers. Met een voldaan gevoel en met wat trots kijken we naar het voltooide werk van ons project. Een cursus ligt klaar, door ons geschreven. Het is een resultaat geworden dat voldoet aan onze verwachtingen. Nu zijn we vooral nog benieuwd naar wat stichting Schuilplaats (en de Christelijke Hogeschool Ede) ervan zal/ zullen vinden! Het was veel zoeken, schrijven en herschrijven maar ons inziens wel met resultaat. Het zoeken naar hoofd- en bijzaken was voor ons soms lastig, we waren geneigd om erg uitgebreid te schrijven (in de analyse en de cursus). Het was moeilijk om hier gedeelten in te perken of weg te laten. Door elkaar hier zo veel als mogelijk op te attenderen, geloven we dat we hier een goede balans in bereikt hebben.

Doelstellingen, gericht op het vakgebied MWD:

- *Doel 5: Het afstudeerproject draagt bij aan de ontwikkeling voor de ondersteuning van ouders in de opvoeding van hun pubers.*

Doel 5: Dit doel zien we als een verlengde op de voorgaande doelen. Dit doel is volgens ons dan ook zeker behaald. We hebben in de periode van afstuderen een nieuw product ontwikkeld (de cursus voor opvoedingsondersteuning) dat ook vernieuwend is voor het vakgebied van het maatschappelijk werk. Met het maken van de cursus hebben we geprobeerd zo veel mogelijk maatwerk te leveren aan stichting Schuilplaats, maar dat wil ons inziens nog niet zeggen dat de cursus niet voor andere instellingen of doelgroepen gebruikt kan worden. We zijn van mening dat we met ons afstudeerproject een brede groep van onze samenleving hebben bereikt en dat geeft een goed gevoel. Hiermee hebben we het idee dat ons werk ook verder strekt dan alleen de muren van stichting Schuilplaats. Opvoedingsproblematiek en opvoedingsonzekerheid is actueel, en wie weet wat ons project ooit nog brengen zal...

- **Reflectie op wijze van onderzoek en ontwikkeling van product**

Veldonderzoek

De wijze waarop het veldonderzoek is vormgegeven staat beschreven in het hoofdstuk 'opzet van ons onderzoek' van ons afstudeerverslag. In dit onderzoeksprocesverslag willen we reflecteren op de wijze waarop het veldonderzoek vorm heeft gekregen.

We hebben geprobeerd om van zoveel mogelijk betrokken partijen hun wensen en behoeften te onderzoeken. Dit was veel werk, maar ook leuk en veelzijdig om de uitkomsten te analyseren. Het veldonderzoek is begonnen met een inventarisatieonderzoek onder de medewerkers van stichting Schuilplaats over wat zij voor ogen hadden bij een cursus voor opvoedingsondersteuning. Hier kregen wij in het kort inzicht in veel nuttige informatie en wensen van de medewerkers van stichting Schuilplaats. We zijn blij dat we op deze wijze het veldwerkonderzoek hebben gestart, wat de basis is geweest voor het vervolg van het veldwerkonderzoek.

Het regelen van de enquêtes onder de ouders kostte vooral veel tijd en werk. Scholen waren niet vaak bereidwillig om mee te werken aan ons onderzoek. Als we daarop terug kijken hadden we misschien voor een snellere afwikkeling van het proces, de scholen al eerder kunnen informeren over onze plannen en daarbij het belang van de scholen zelf meer moeten benadrukken. Gelukkig is uiteindelijk alles goed gekomen, de medewerking en respons op ons onderzoek was boven onze

verwachting. Dit was voor ons wel een opluchting, omdat de dreiging dat dit deel van ons project een andere richting op leek te gaan dan dat wij hadden verwacht. Het werken met een digitaal enquête programma is voor ons een positieve ervaring. Het werkte goed en efficiënt, wat ons veel tijd voor andere werkzaamheden heeft opgeleverd. Naar ons idee hebben we ook een brede doelgroep bereikt door verschillende scholen en daarnaast ook mensen uit onze privékring uit te nodigen de enquête in te vullen.

Het afnemen van de enquêtes bij de pubers is ook positief verlopen. We zijn tevreden met de uitkomsten. Een deel van de enquêtes is digitaal ingevuld, daarbij waren wij niet aanwezig. Bij deze enquêtes zouden we wel vraagtekens kunnen zetten bij het serieus invullen van de enquête aangezien de niet zo serieuze opmerkingen op het einde van de enquête. Voor een volgende keer nemen we dan ook mee om zelf bij het afnemen van de enquêtes aanwezig te zijn. Op deze wijze kan voorkomen worden dat de jongeren ook daadwerkelijk meer zicht krijgen op wat ze invullen en waarom ze dat doen. Bij deze enquête was de respons eveneens boven verwachting, wat maakte dat we zelfs niet alle enquêtes hebben gebruikt.

Het plannen van afspraken met deskundigen voor interviews vormden weinig problemen. Tot onze grote verbazing mochten we zelfs bij Keith Bakker op gesprek komen. Dit was een geweldige en leerzame ervaring, die we niet snel zullen vergeten. De uitkomsten van de interviews hebben voor ons ook echt een meerwaarde gehad voor het ontwikkelen van de cursus. Praktijkervaringen en tips uit de gesprekken waren heel handig om in de cursus te verwerken. Met een medewerker van de SGJ hebben we een schriftelijk interview gehad. Het was een nuttig interview, maar we denken dat een persoonlijk gesprek ons waarschijnlijk nog meer informatie had opgeleverd. Dit is zeker iets wat we bij een eventueel volgend onderzoek in ons achterhoofd willen houden.

Literatuuronderzoek

Tijdens het wachten op de resultaten van ons onderzoek hebben we ons gericht op het literatuuronderzoek. We zijn hierbij op zoek gegaan naar relevante literatuur die een passend antwoord vormde op onze deelvragen. Dit onderzoek is vrij vlekkeloos verlopen. Het aspect waar we het meeste tegenaan liepen was de moeite met het scheiden van hoofd- en bijzaken, wat we al eerder in dit verslag vermeld hebben. We zijn geneigd om vooral hier te verzanden in het noemen van details waardoor het literatuurverslag soms oneindig dreigde te worden. Door feedback van onze afstudeerbegeleider en doordat we inzagen zelf ook het overzicht dreigde te verliezen, hebben we geprobeerd meer structuur in het verslag aan te brengen door overbodige details te verwijderen en andere informatie naar de bijlage te verplaatsen. Opvoeden is een onderwerp waar veel over geschreven is. Eerst hebben we ons vooral gericht op opvoedingsboeken, maar na een volgende zoektocht kwamen we ook voldoende wetenschappelijke onderzoeken en literatuur tegen die naar ons idee goed genoeg onderbouwd waren om de verantwoording van onze cursus mee te schrijven (beantwoording van de deelvragen).

Integreren tot één geheel

Na het afronden van het literatuuronderzoek en het veldonderzoek werd het tijd om deze twee onderzoeken te conformeren tot één geheel. Al snel kwamen we tot de conclusie dat beiden delen van ons onderzoek goed op elkaar aansloten en dat was een conclusie die ons opluchtte. Dit maakte dat de opstap naar de conclusies en aanbevelingen vloeiend kon verlopen. Het gevaar bij dit gedeelte was voor ons om opnieuw te verdrinken in de hoeveelheid informatie. Het zien van belangrijke zaken en bijzaken was daar ook echt weer een aandachtspunt.

Ontwikkeling van de cursus

Toen het complete onderzoeksverslag klaar was zijn we ons gaan richten op het schrijven van de cursus. Vanuit ons onderzoeksverslag hebben we een aansluitende opzet voor de cursus kunnen schrijven, wat ons ontzettend heeft geholpen. Deze opzet is de rode draad geweest in het ontwerpen van de cursus. Een cursus ontwikkelen in relatief korte tijd was een behoorlijk grote opgave, en dat vereiste een goede planning. We zijn achteraf blij dat we voorafgaand aan het onderzoek een strategie hebben bedacht hoe we effectief en gestructureerd konden werken. We hebben gekozen om te werken per bijeenkomst. De bijeenkomsten hebben we één voor één geschreven. Het tussendoor vragen van feedback aan Adriana en Marnella heeft ons geholpen steeds op het goede spoor te blijven werken. Een minpunt aan de ontwikkeling van de cursus was voor ons wel de tijdsdruk. In drie weken tijd hebben we de complete cursus geschreven, wat maakte dat we niet altijd rustig de tijd hadden om een bepaald onderwerp bijvoorbeeld net wat langer te kunnen overdenken.

- **Reflectie op wijze van samenwerking**

Dit afstudeerproject is een project waar we samen voor gekozen hebben en we hebben dan ook het idee dat het een product van samen is geworden. We zijn van mening dat we kunnen concluderen dat de samenwerking zeer goed en vloeiend is verlopen.

Beslissingen die genomen moesten worden en acties die moesten worden gedaan, hebben we allereerst samen overlegd en besproken hoe we dit zouden aanpakken. Wanneer we het samen eens waren, hebben we de actie ondernomen of de beslissing genomen. Hiermee hebben wij het gevoel dat we elkaar de vrijheid hebben gegeven om te kunnen zeggen wat we vonden. Het komen tot een compromis, als we het niet samen eens waren, was geen grote klus.

Veel taken hebben we gezamenlijk op ons genomen, waardoor we nu ook het gevoel hebben dat de taken evenredig verdeeld zijn. We zijn ook steeds samen aan het werk geweest waardoor we tussendoor ook altijd de kans hadden om samen te overleggen over gedeelten die we individueel hebben geschreven. Na het afronden van gedeelten die we individueel hebben geschreven, hebben we ook steeds deze gedeelten aan elkaar laten lezen. Op deze manier was er voldoende ruimte om elkaar feedback te geven. Hierdoor hebben we allebei zicht gehouden op het proces, wat ons een gelijkwaardige positie heeft gegeven.

We zijn beiden geneigd om het graag erg goed te doen. Dit maakt dat we soms lang bezig waren op het formuleren van zinnen, herzien van stukken, en dergelijke. We hebben het idee dat we hierdoor meestal wel compleet en zorgvuldig hebben gewerkt, maar daarbij zien we ook in dat we dan niet altijd goed door hadden wanneer we 'overcompleet' aan het werk waren.

Plannen was tijdens ons afstudeerproject van belang, omdat we naast het afstuderen ook nog andere taken als werk en vrijwilligerswerk moesten plannen. Gelukkig zijn we steeds weer met de tijd goed uitgekomen en zijn we hierdoor niet in de problemen geraakt.

De samenwerking met Adriana en Marnella ervaren wij ook als positief. We vinden het prettig dat beiden ons het gevoel hebben gegeven ons echt te willen begeleiden. De sturing en de manier van communiceren was effectief en doelgericht. De kritische wijze van feedback geven, heeft ons geholpen om te komen tot de realisering van het afstudeerproject. Waar we af en toe wat moeite ervaarde om de begeleiders opnieuw te vragen naar wat nieuwe en/of herziene gedeelten te kijken, hebben we toch de ruimte ingenomen die beiden begeleiders ons gaven.

Individuele reflectie

- Hoe heeft dit project bijgedragen aan je beroepsontwikkeling?

Darina

Ik kan terug kijken op een periode waarin ik veel heb geleerd en ontdekt. Ons afstudeerproject ben ik met veel enthousiasme begonnen en ik ben blij te kunnen zeggen dat ik met hetzelfde enthousiasme het afstudeerproject ook weer kan afronden. Ik zie het uiteindelijke resultaat als bekroning op de vier jaar opleiding MWD die achter mij liggen. Aan de hand van onderstaande kernpunten wil ik terugkijken op de periode die achter mij ligt.

Onderzoek

Aan de afronding van ons project heb ik het gevoel dat ik een 'echt' onderzoek heb verricht. Ik heb dan ook het gevoel dat ons onderzoek bijdraagt aan de kennis over opvoedingsondersteuning. Met name voor de christelijke hulpverlening, specifiek stichting Schuilplaats, hebben we een vernieuwend product ontwikkeld. Het vergaren van allerlei informatie en gegevens en vervolgens het analyseren van deze resultaten is voor mij een hoogtepunt van ons onderzoek geweest. De ervaring dat de analyse ook echt toe doet aan het vergroten van het aanbod van opvoedingsondersteuning, is voor mij een reden geweest om te ontdekken dat ik in de toekomst geneigd ben soortgelijke onderzoek te doen. Het hele onderzoek is voor mij een leerzame tijd geweest. Ik heb geleerd van de verschillende fasen van ons onderzoek. Mijn leermomenten liggen vooral op het doen van een efficiënte literatuurstudie, doelgericht resultaten vergaren en de hoofdzaak voor ogen houden. Ik ben enthousiast begonnen en dit ook gebleven naar mate ons onderzoek vorderde.

Kennis

Tijdens de opleiding tot maatschappelijkwerker heb ik niet specifiek veel geleerd over pubers, opvoeding en opvoedingsondersteuning. De basis heb ik geleerd bij pedagogiek en psychologie. Door dit afstudeerproject ervaar de verdieping wat betreft deze thema's. De theorie en de ontwikkeling van de cursus voor opvoedingsondersteuning zijn voor mij een reden geweest om nu 'deskundiger' te voelen op het gebied van pubers, ouders en opvoeding.

Methodische vaardigheden

Binnen de opleiding heb ik nog niet veel methodische vaardigheden ontwikkeld op het gebied van opvoeding en opvoedingsondersteuning aan ouders (van pubers). Met de verkregen basiskennis vanuit de opleiding, heb ik in dit afstudeerproject handvatten en vaardigheden aangereikt gekregen die meewerken ter bevordering van mijn methodische vaardigheden. Met name het schrijven van de cursus en daarnaast de verdieping in overige cursussen voor opvoedingsondersteuning, zijn voor mij helpend om ook na mijn opleiding, wanneer ik werkzaam zal zijn met gezinnen, de verkregen kennis en vaardigheden toe te kunnen passen.

Samenwerking

Over de samenwerking tussen Lindy en mij ben ik zeer te spreken. Ik heb ervaren dat het rust en structuur geeft wanneer er sprake is van eenzelfde manier van werken. Ik heb geleerd van het plannen en faseren van het project. Hierdoor konden we goed op elkaar af stemmen en verliep ons project ook naar tevredenheid. Door deze positieve ervaring kan ik zeggen dat het uitnodigend werkt om in de toekomst een (soortgelijk) onderzoek te gaan uitvoeren met collega's etc.

Persoonlijk

Door de achterliggende periode ben ik ook stil gezet bij mijn eigen opvoeding. Waar we ons hebben verdiept in een wijze om de deelnemende ouders aan de cursus stil te laten staan bij hun eigen rugzak en schatten en schaden uit het verleden, werd ik ook gedwongen stil te staan bij mijn eigen opvoeding ontvangen door mijn ouders. Daardoor ben ik zelf opnieuw gaan inzien wat mijn

opvoeding voor mij betekent heeft en nog betekend. Hierdoor heb ik mijns inziens een goede aanvulling kunnen geven aan de ontwikkeling van de cursus.

Lindy

Ik zie dit afstudeerproject echt als de afronding van mijn studie, een mooie afronding. Ik heb zoveel dingen geleerd in de afgelopen maanden dat het moeilijk is om dit allemaal te beschrijven. Een aantal kernpunten wil ik hieronder in het kort noemen.

Onderzoek

Nog nooit eerder had ik meegewerkt aan zo'n groot onderzoek, en nu heb ik zelf een dergelijk onderzoek vorm gegeven. Ik heb geleerd hoe ik een onderzoek op kan zetten, wat de beste werkvormen zijn en hoe ik de gegevens analyseer. Soms was het voor mij best wel even zoeken om te werken met bijvoorbeeld een nieuw computerprogramma. Ik merk dat het me heeft geholpen om het gewoon te doen en te proberen en desnoods mijn werkwijze bij te stellen. Analyseren van gegevens had ik nog niet eerder op deze manier gedaan, en ik ben er achter gekomen dat ik het eigenlijk heel erg leuk vind om te doen. Ik heb veel geleerd van het koppelen van verschillende gegevens, en zo ook een goed overzicht te krijgen van de uitkomsten.

Kennis

Door de afgelopen maanden heb ik mij enorm kunnen verdiepen in opvoedingsondersteuning, opvoeding, actualiteiten rond opvoeding en jeugdhulpverlening. Dit afstudeerproject heeft me een grote toerusting gegeven voor in de toekomst. Wat ik in mijn opleiding gemist heb rond jeugdhulpverlening en pedagogiek heb ik in de afgelopen maanden dubbel ingehaald. Ik merk dat ik meer 'verstand van zaken' heb en dat heeft me ook de motivatie gegeven om zelfs misschien ooit in de jeugdhulpverlening te gaan werken.

Methodische vaardigheden

Tijdens het schrijven de cursus zijn er een tal aan methodische werkwijzen en handvatten langs gekomen. Door deze te toetsen en door te nemen heb ik mijn gereedschapskist als maatschappelijk werker enorm vergroot. Ik zie nu veel meer mogelijkheden om mensen een handreiking te bieden die moeite hebben met de opvoeding van hun kinderen.

Samenwerking

Het belang van samenwerking is de afgelopen tijd voor me benadrukt. Ik heb door intensieve samenwerking met Darina geleerd om op elkaar af te stemmen en goed te plannen. Door goede ervaringen zal ik ook in de toekomst eerder geneigd zijn om intensief met bijvoorbeeld een collega aan een dergelijk project te gaan werken.

Persoonlijk

Vanuit mezelf ben ik vaak geneigd het allemaal erg goed te willen doen. In de afgelopen tijd merkte ik dat dit ook geregeld naar boven kwam. Door voor onbekende acties en opgaven te staan en deze gewoon te doen en uit te zoeken, zonder eerst tot het uiterste uit te zoeken hoe het werkt, heb ik geleerd dat het niet goed is om te perfectionistisch te zijn. Het kan me namelijk dan soms ook verlammen. Nu heb ik gemerkt dat 'gewoon doen' ook goed is, ik kom er dan ook wel. Dit is voor mij een waardevol leermoment geweest. Niet alleen voor de achterliggende tijd, maar ik zal het ook mee nemen in de rest van mijn leven.

- **Persoonlijke aanbevelingen voor het handelen van de mwd'r**

Darina

- Sta stil bij je eigen opvoeding!
In de afgelopen periode heb ik veel geleerd en ben ik gevormd in mijn kennis over opvoeding. Waar ik mij met name gericht heb op de opvoeding van ouders aan pubers, besef ik mij meer en meer wat voor belangrijke rol de eigen opvoeding die de ouders zelf hebben gekregen speelt. Door inzicht te krijgen in je eigen rugzak, de schatten en schaden die een ieder uit zijn/haar verleden mee neemt, ben je gevormd in de manier waarop je je leven nu invult. Dit geldt mijns inziens niet alleen voor de opvoeding, maar dit komt ook terug in bijvoorbeeld het uitvoeren van je werk als maatschappelijk werker. De vragen die de achterliggende tijd hierdoor bij mij naar boven komen, zijn dan ook: 'Kan je als maatschappelijkwerker je cliënten ten voorbeeld zijn of proberen te zijn, wanneer je zelf nog nooit geleerd hebt om een bepaalde vaardigheid effectief uit te voeren? Hierin zie ik het belang voor iedere maatschappelijkwerker en wat ik ook aan de medewerkers van stichting Schuilplaats wil aanbevelen, sta stil bij je eigen verleden. Dit komt niet alleen ten goede in de opvoeding van je kinderen of wanneer je de cursus voor opvoedingsondersteuning zal gaan leiden, maar ook in de totaliteit van het maatschappelijkwerk. Waar we geprobeerd hebben om 'maatwerk' in de cursus als een belangrijke leidraad te houden, kan dat door stil te staan bij je verleden, in het werk als maatschappelijkwerker ook weer verstevigd worden. Waar je je cliënten niet voorbij wilt gaan, is het ten eerste van belang dat je jezelf niet voorbij gaat.
- Haal het maximale uit het samenwerken met collega's, want samen kom je verder!
Een periode van hard werken is ten einde gekomen. We zijn al bijna een jaarlang bezig, voorbereiden, uitvoerend en afrondend, met ons afstudeerproject. Vanaf het moment dat we ons gingen verdiepen in ons project, ben ik blij geweest dat ik met Lindy kon samenwerken. Door deze periode heen heb ik ervaren dat onze samenwerking goed was. We zijn goed op elkaar afgestemd, hebben elkaar scherp weten te houden en we zijn samen tot een resultaat gekomen waar we beide trots op zijn! Deze ervaring biedt mij oog voor het belang van samenwerken. Ik stel me dan ook voor, wanneer ik individueel aan dit project had moeten werken, ik niet tot dit resultaat gekomen zou zijn. Ik wil de medewerkers van stichting Schuilplaats dan ook aanbevelen, met het oog op de cursus, het maximale uit de samenwerking te halen. Wanneer je 'samen' samenwerkt, kom je verder. Door samen kritisch te zijn en elkaar scherp te houden, leer je van elkaar. Ook voor het leiden van de cursus zie ik dit als belangrijke elementen om de cursus goed te laten verlopen. De cursus zal dan niet alleen voor de deelnemende ouders, maar ook voor de cursusleiders een optimaal en leerzaam traject zijn.

Lindy

- Door de afgelopen weken heen heb ik steeds weer de conclusie getrokken hoe groot de invloed is van de opvoeding in de vorming van de mens. Door me bezig te houden met opvoeding en opvoedingsproblemen ben ik dit steeds meer gaan zien. Mijn aanbeveling aan maatschappelijk werkers, die in hun werk mensen tegen komen die ook allemaal gevormd zijn door hun opvoeding, is om zich te verdiepen in literatuur over opvoeding en opvoedingsproblematiek. Het zal in werkveld van het maatschappelijkwerk, waar je ook werkt, naar voren komen. Door bijvoorbeeld een boek, scriptie of onderzoek te lezen kun je al op een betere manier aansluiten bij je cliënt, en zeker als het gaat om opvoedingsproblemen.
- Voor maatschappelijk werkers die werken met opvoeding en opvoedingsondersteuning is het van belang dat zij de actualiteit van de informatie die zij geven in het oog houden en dat zij zo veel mogelijk maatwerk leveren aan de ouders die om hun hulp vragen. Aansluiten bij hun

eigen ervaringen en vragen, zo ver als mogelijk, is dan ook mijn aanbeveling aan deze maatschappelijk werkers. Het effect van ondersteuning is het grootste wanneer de situatie concreet en persoonlijk wordt besproken.

Relatie met verdiepingsminor

We zijn beiden verbonden aan de verdiepingsminor *toegepaste psychologie*. Deze minor passen we ook toe op ons afstudeerproject. Hieronder zullen we beknopt weergeven hoe we deze toepassing hebben gerealiseerd, door inzichtelijk te maken welke relatie wij zien tussen de verdiepingsminor en ons afstudeerproject.

Toegepaste psychologie wordt in alle werkvelden van het maatschappelijkwerk dagelijks gebruikt, zo ook binnen stichting Schuilplaats: in de gesprekken met cliënten, in vergadertechnieken, in vrijwel alle methodieken en ook in de dynamiek, en de beïnvloeding daarvan, die er is binnen alle groepen die door stichting Schuilplaats worden georganiseerd. Vanuit ons afstudeeronderzoek kijken wij vooral naar de gesprekken met cliënten, de methodieken en met name de dynamiek van de verschillende groepen.

De relatie die wij hierin zien tussen ons afstudeerproject en deze minor, is dat wij ons in ons afstudeerproject vooral hebben gericht op de te vormen groep voor de cursus voor opvoedingsondersteuning. We passen door de ontwikkelde cursus de psychologie (wetenschappelijk onderzoek en literatuur) praktisch toe in interventies (ontwikkeling praktische cursus). Het maken van de cursus is de toepassing op de verdiepingsminor bij ons afstudeerproject. Door het verdiepen in andere methoden, cursussen en groepsprocessen hebben wij verschillende psychologische benaderingen gezien en daarvan de best passende (bij stichting Schuilplaats) gekozen om toe te passen in onze cursus. We willen vooral werken met praktische adviezen en ervaringen van de ouders in het hier en nu (ervaringsgericht werken). Een kleine terugblik naar het verleden zal ook het contextuele gedachtegoed ter sprake brengen. De voorlichting en informatie is weer een onderdeel van een meer cognitieve therapie. We hebben besloten om uit de verschillende methodieken de best passende methodiek voor de cursus uit te kiezen, op deze manier zijn wij er van overtuigd dat we een volledige en effectieve manier van toegepaste psychologie hebben ontwikkeld.